

CLIMENT FORNER

Preneu-m'ho tot, deixeu-me la paraula. Poesia. 1945-2007

Isidor Cònsul

Voldria començar amb una anècdota que em demostra que hi ha diferents varietats de poetes, però pocs que visquin la creació poètica amb la tenacitat, constància i dedicació que ho fa Climent Forner. Només conec un altre cas, Joan Margarit, que ha afirmat, en entrevistes diferents, que sempre és a l'aguait que salti el poema i, quan se sent il·luminat per una imatge, un vers o la idea d'allò que podria ser un poema; si va en cotxe per la ciutat, aprofita el primer semàfor vermell per anotar-lo en una llibreta que porta a la butxaca de la camisa. Si va per carretera, aprofita la primera ocasió per sortir-ne i escriure el vers, la idea, o la imatge. A títol personal, puc afegir que, a Joan Margarit, l'he vist escriure en la penombra d'un cinema, abans de començar el film.

Amb Climent Forner passa el mateix. Anys enrere, el bisbe Deig em va demanar de fer-me càrrec de la direcció de la revista "Solc" del bisbat de Solsona. Una aventura que va durar un parell d'anys i que va acabar com va acabar, però ara no és el moment de parlar-ne. Durant els dos anys de l'experiència, ens reuníem a Solsona, un dissabte al matí, cada tres o quatre mesos, el consell de redacció de

Solc. Mossèn Climent Forner n'era membre i acostumava a seure davant meu a la taula de redacció. En començar la reunió, es mostrava participatiu però tendia a apagar-se així que passava l'estona. Un dia em vaig adonar que movia els dits damunt la taula. Què feia? Contava versos. En acabar la reunió, li vaig preguntar: quants poemes has fet avui Climent? I amb una cara il·luminada per la felicitat va respondre: dos sonets! Els tinc al cap i ara, abans de tornar a Viver, dins del cotxe mateix, els escriuré!

Amb motiu dels seus vuitanta anys (1927-2007) Climent Forner ha recollit el conjunt de la seva obra poètica en el volum *Preneu-m'ho tot, deixeu-me la Paraula. Poesia, 1945-2007*. Publicat per edicions L'Albí, de Berga. Cal dir, en primer lloc, que és un volum ben editat i relligat, de tapa dura, sòbria i elegant, i paper de qualitat. En segon lloc, és una obra ben acompanyada, sobretot pel pròleg de Joan Ferrer i Costa, professor de la Universitat de Girona, que posa l'accent en la propietat més remarcable de l'edició: que Climent Forner hagi imitat l'operació que féu Josep Carner, l'any 1957, en reunir el conjunt de la poesia: *la va refer*

i la va reorganitzar en el volum Poesia, cim culminant de la poesia catalana de tots els temps.

Tot i això, quan estudiem Carner ho fem de manera cronològica, llibre a llibre, des de *Els fruits saborosos* (1906) fins a *Nabí* (1947), per citar el llibre més important dels inicis i el més rodó de tota la seva trajectòria. Què vull dir amb això? Que la poesia és també fruit de les circumstàncies del temps viscut i, des d'una lectura històrica, el lector i estudiós (que és una mica el meu cas) també tenen en compte les circumstàncies i el temps històric que agombolen cada llibre. Des d'aquesta perspectiva, cal dir que Climent Forner ha tingut la sort de publicar dues vegades el conjunt de la seva poesia completa. L'any 1983, a la sèrie Batent de Llibres del Mall publicava *L'Ull de Taiüll. Obra poètica I*, amb pròleg de Jordi Enjuanes. Però Llibres del Mall va fer fallida i va tancar, l'any 1986, deixant projectes a mig aire, com aquest de Climent Forner. Per sort, Edicions de l'Albí, va prendre'n el relleu i, el juliol de 1989, va publicar el segon volum de l'Obra Completa, *Lirindunvau, lirindunvon. Obra poètica II*, i l'any 1995, va sortir el tercer, *Carrer Major, 20. Obra poètica III*, a Columna - L'Albí, que, per raons temàtiques, no incorporava un dels seus millors llibres *Amb peus lleugers com els dels cérvols* (Columna 1993). Finalment, el 2002, va publicar a Proa *A sou d'amor. Cants de viver*, un altre dels seus grans llibres.

Una poesia en evolució

Nascut a Manresa la tardor de 1927, la formació del poeta fou al seminari de Solsona, on ingressà l'any 1940. Havia acabat la guerra, rodaven els anys més

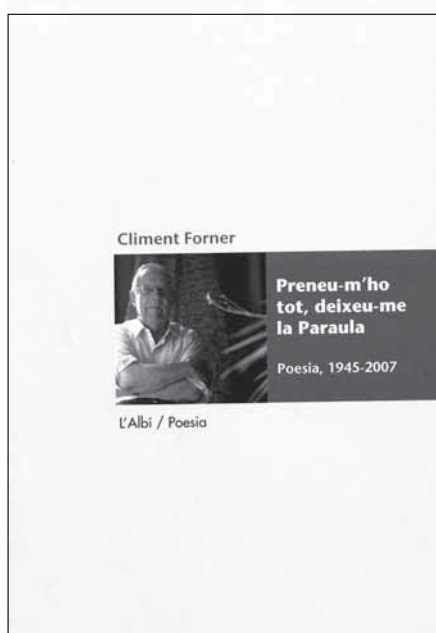
durs del franquisme i la repressió sobre la llengua i la cultura catalanes s'estenia enllà de qualsevol prudència. El seminari de Solsona, però, es va convertir en un reducte de pervivència cultural catalana gràcies a l'acció d'eclésiàstics com Josep Armengou, Josep Pont i Gol i l'actitud tolerant del bisbe Vicent Enrique i Tarancón. En aquest context, el març de 1951, del seminari de Solsona va sortir una revista mensual en català per afavorir vocacions entre la mainada, "L'Infantil", el primer director era un estudiant a punt de cantar missa, Climent Forner, conegut pels seus companys per la seva dèria a escandir versos.

El maig de 1952, s'ordenà sacerdot a l'estadi de Montjuïc, en el marc del Congrés Eucarístic Internacional, i fou enviat de vicari a Bellpuig i a Tàrraga, i s'estrenà de rector a Castellar de N'Hug, abans de fer-ho durant més de trenta anys a Navàs, entre 1958 i 1989. Repicats els seixanta-dos, el van traslladar al seu darrer recer, la rectoria de Viver i Serrateix, on encara continua, vint anys després. Ha exercit de Delegat de Mitjans de Comunicació Social del bisbat, codirector del "Full Diocesà" (Vic-Solsona-Tarragona), un dels activistes culturals i literaris del Bergadà i promotor d'encontres entre els sacerdots escriptors.

Pel que fa als temes de la seva poesia, Climent Forner ha evolucionat a partir de dos eixos: el temps, que tot ho madura i sobretot la doble dinàmica de canvi de l'Església durant la segona meitat del segle XX. Primer a partir de l'obertura de Joan XXIII, el Concili Vaticà II i Pau VI, i més endavant, amb el procés de tancament i contrareforma del llarg papat de Joan

Pau II (1979-2005) i els inicis de l'actual pontífex Benet XVI. És en aquest doble marc que evoluciona la poesia de Climent Forner. De bon començament, mostrava els tòpics d'un misticisme abrandat i més aviat mimètic, típic dels anys cinquanta i la seva única mostra en forma de llibre fou *Els únics mots* (1964), l'original del qual, amb el títol *Llevant de joia*, fou Premi Ciutat de Barcelona, el 1962. Es tractava d'una poesia religiosa marcada per Lluïll, els místics castellans del XVI i el primer Verdaguier amb peces com *Poema del calze*, *Poemes d'Advent*, *Record d'Exercicis ...* Per a la primera edició de l'Obra Completa, Climent Forner va garbellar a fons aquesta poesia religiosa inicial i es va polir els més *primerencs i vacil·lants, sigui per massa retòrics i grandiloqüents, sigui per massa fofos i seminarístics*¹.

El primer tomb d'aquesta poesia en evolució va arribar a partir dels darrers cinquanta i primers seixanta del segle passat, acompanyant una Església que evolucionava per a fer-se més humana (Concili II del Vaticà i, com s'ha dit, els papats de Joan XXIII i de Pau VI). En aquest nou context, la poesia de Climent Forner va anar conquerint qualitats i matisos més humans. Alhora, va passar per una tongada de realisme crític i va saber carregar-se d'humor i d'acidesa. Només cal llegir, en aquest sentit, alguns poemes de l'*Oratori de Nadal* (dins de *L'ull de Taüll. Obra poètica I*) o les tres conegudes epístoles: *De la carta que l'Arxiprest*

de Navàs va escriure al seu col·lega el Arcipreste de Hita després d'haver llegit el "Libro de buen Amor"; Carta a l'amic canonge i Carta al Rector de Vallfogona, dins del volum Lirindunvau, Irindonvon. Obra Poètica II. Ja en el seu segon llibre, *La rel més obscura* (1970), el poeta reconeixia que feia sis anys que havia publicat *Els únics mots*, i que entre aquell primer llibre i el d'ara hi havia una notòria diferència: *en l'endemig, han canviat no poques coses en el món, en l'Església, en mi... Ha plogut molt, que diríem. Això explica la diversitat existent entre els dos reculls, germans que poden semblar fills no legítims del mateix pare quan aquest, tant de l'un com de l'altre, en reivindica honradament, i d'entrada, la paternitat.*²

¹ Vegeu *Mots de l'autor*, a Climent Forner, *L'ull de Taüll. Obra poètica I*. Edicions del Mall, 1983. Pàg 18.

² Climent Forner, *La rel més obscura*. Impremta Altés. Barcelona, 1970.

Com en qualsevol procés de canvi de gran abast, les dificultats pràctiques de l'obertura eclesial endegada pel Concili II del Vaticà, va dur la torna de nombroses contradiccions i el desencís de molts sacerdots que, a partir de mitjan la dècada dels setanta, optaren per abandonar la nau i secularitzar-se. Altres passaren un mal tràngol personal i una crisi de consciència, que també queda reflectida en la poesia de Climent Forner en forma de dubtes interiors, intensificació de la volada lírica, un cert to d'angoixa existencial i la tensió d'una fe que ja no és la drecera d'un camí fressat sinó la dificultat d'una conquesta diària per mantenir viva la pròpia flama. El poeta confessa que li dolien els pecats de l'Església i opta, a títol personal, per una girada endins d'ell mateix i per continuar tenint ben afuat el sentit de l'humor. De la introspecció en surten dos dels llibres fonamentals (*Amb peus lleugers com els dels cérvols*, 1993 i *A sou d'amor*, 2002) que, com un procés ascètic i místic comencen amb interrogacions i dubtes, passen la *purgatio* del desert i arriben a moments de plenitud i exaltació mística. *L'Església em dol com una llaga viva i és de tan perfecta com la voldria que, si de cas, la censuro, jo que també sóc Església*. Per aquí treu el nas la segona actitud de definició Climent Forner, el sentit de l'humor. A la setena dècima de la seva carta al rector de Vallfogona escriu: *Encara avui trobaràs / persona prou erudita que ni a tu ni a mi ni el d'Hita / no ens arriba a entendre pas. / Dignes hereus de Caifàs: I com s'esquincen a cada / renec la vesta sagrada! / No comprenen que l'humor / és una forma d'amor, / potser la més refinada*

Conclusió

Els més de cinquanta anys de poesia de Climent Forner es poden definir al vèrtex de quatre o cinc coordenades. La primera marca el trajecte evolutiu del sacerdot a l'ombra de l'Església i en el tomb del Concili Vaticà II. Una altra sorgeix d'un marc literari que havia optat pel realisme crític, en consonància amb els prodigiosos anys seixanta.

Totes dues coordenades han posat fre al doll de la poesia d'aire místic dels inicis i, plegades, han modelat els contorns d'una poesia d'intenció crítica i de plantejament realista. El sentiment religiós torna a guanyar profunditat i força en els dos darrers llibres, *Amb peus lleugers com els dels cérvols* i *A sou d'amor*, fins al punt que els versos no queden mai postissos, arbitraris ni sobers, i el lector s'adona que, un rere l'altre, van posant els maons d'una conquesta mística molt personal. El tercer camí és l'alternativa a bastir una part de la pròpia obra en clau d'humor: una troballa important perquè la ironia permet una distància intel·ligent respecte d'allò que es critica. En aquest cas, els aspectes negatius d'una Església que s'estima profundament i no es volen escometre de manera frontal i directa. La ironia permet dir la veritat i salvar, al mateix temps, l'objecte. El darrer component és retòric: la poesia de Climent Forner llueix sempre el domini d'una retòrica apamada i la seguretat de qui té ben apresos l'eina i l'ofici. Una poesia que espren el suc de les paraules i hi juga amb una devoció gairebé religiosa.